

Blodburen smitta – bland barn & ungdomar

Informationen riktar sig till förskolor och skolor i Västerbotten. Verksamhetschef eller rektor är ansvarig för att rutiner kring omhändertagande av blod och att kunskap om blodsmitta finns inom verksamheten. Hygienrutiner inom skola och förskola ska vara kända och följas av personalen.

Allmänt om hepatit B, hepatit C och HIV

Blodburen smitta är ovanligt i Sverige. De kända fallen av hepatit B, C och hiv utgör totalt mindre än en procent av Sveriges befolkning. Antalet personer, vuxna och barn, med odiagnostiserad okänd blodburen infektion är dock oklart. Allt blod ska därför alltid hanteras på korrekt sätt enligt rutiner för att undvika blodsmitta.

Vardagslivet för ett barn som har en blodburen infektion skiljer sig i dag inte från livet för andra barn och ungdomar. Barnen/ungdomarna följs regelbundet av vården med blodprover och läkarbesök, en del har daglig medicinering, men inget barn förväntas få förkortad livstid eller påverkas av sin sjukdom på ett sätt som förhindrar socialt umgänge och utbildning i samma omfattning och på samma villkor som deras jämnåriga.

Hepatit B, hepatit C och hiv smittar inte via kramar, pussar, tårar, nässekret, kräkning, svett eller vid kräkning. Det finns inte heller risk för blodsmitta vid blöjbyten. Blod på hel hud utan skador medför ingen risk.

- **Hepatit B** är ett virus som orsakar inflammation i levern. Smittan sker via blod, från mor till barn vid förlossning, via förorenade kanyler eller sexuellt. Personer som blir smittade som vuxna läker oftast ut infektionen. Barn som smittas vid födseln eller innan skolåldern blir oftast kroniska bärare av viruset och får en så kallad kronisk hepatit. Kronisk hepatit B innebär att sjukdomen går över i en kronisk fas med en ökad risk för komplikationer som skrumplever och levercancer. Sjukdomen är relativt ovanlig i Sverige idag men globalt har hepatit B en stor spridning. I vissa delar av Afrika och Asien är 10–20 % av befolkningen kroniskt infekterade. Hepatit B kan förebyggas effektivt med vaccin och ingår i barnvaccinations-programmet i Västerbotten sedan 1

januari 2013. Vaccinet kan också ges i efterhand om en person har råkat ut för ett tillbud. Det ska då ges inom 12–48 timmar efter tillbudet.

- **Hepatit C** är ett virus som orsakar inflammation i levern och smittar genom blod. Vanligaste smittvägarna i Sverige idag är bland injektionsmissbrukare som delar kanyler och fall upptäcks även bland personer som fått blodtransfusion i Sverige före 1992. Smittöverföring till barn vid förlossning samt sexuell överföring är mycket ovanlig. Hepatit C är utbrett globalt, med en hög förekomst framför allt i Afrika, Asien och länder i Östeuropa. Hepatit C kan botas genom 8–12 veckors tablettbehandling men kan också läka ut spontant. Inget vaccin finns mot Hepatit C.
- **HIV** är ett virus som angriper människans immunförsvar. Hiv smittar via blod, genom sexuell kontakt och från mor till barn under graviditet eller förlossning. Hiv är idag en kronisk sjukdom. Med hiv-behandling är livslängden lika lång som för en person som inte har hiv. En person med välbehandlad hiv smittar inte. Alla personer med känd hiv i Sverige erbjuds kostnadsfri behandling.

Smittvägar

Blodburna virusinfektioner: hiv, hepatit B och hepatit C smittar genom sex, graviditet, förlossning och ibland via amning. De kan också överföras om smittat blod kommer in i en annan persons blodbana, genom exempelvis nålstick eller om blod kommer i kontakt med slemhinnor i öga, näsa, mun och hudår.

Att få en annan persons blod in i sin blodbana eller mot slemhinnor kallas för "tillbud". Att få blod på hel hud är inte ett tillbud och innebär inte någon risk för blodsmitta.

Det finns personer vars infektion med ett blodburne virus inte är känd. Därför ska blod alltid betraktas som smittsamt och hanteras enligt riktlinjer nedan.

Hepatit B, hepatit C och hiv smittar däremot INTE i dagligt umgänge i familjen, i skolan eller förskolan. Det smittar inte heller vid kramar, pussar, tårar, nässekret, svett eller kräkning. Smitta överförs inte heller vid blöjbyte eller vid annan kontakt med urin och avföring.

Rutiner för hantering av tillbud i förskola och skola

Lokala rutiner för hur man hanterar tillbud med blod ska finnas på varje förskola/skola. Dessa rutiner ska alla (inklusive tillfällig) personal ha kännedom om och följa. Verksamhetschef, förskolechef eller rektor är ansvarig för att kunskap om blodsmitta och rutiner för omhändertagande av blod är aktuell inom verksamheten.

Vid kontakt med blod gäller följande:

- allt blod betraktas som smittsamt
- använd alltid handskar vid kontakt med blod
- torka upp blod med engångsmaterial
- rengör med desinfektionsmedel
- använd handskar när du förpackar materialet i plastpåsar. Släng avfall i soporna

- blod på ytor eller föremål: använd handskar, torka av och torka rent med desinfektionsmedel
- blod på huden: skölj med vatten och använd handsprit

Åtgärder vid tillbud med blod:

- stick eller skärskada: desinfektera snarast, använd vad som finns snabbast tillgängligt (tvål och vatten eller handsprit)
- blodstänk i öga eller mun: skölj rikligt med vatten
- informera vårdnadshavare om tillbudet* så att de kan söka vård med barnet som drabbats av tillbudet
- informera elevhälsan
- informera förskolechef/rektorer

Vårdnadshavare bör söka vård på närmaste hälsocentral, för sitt barn som drabbats av tillbudet. Personal som drabbats bör söka på företagshälsovård, eller närmaste hälsocentral.

Kontakta även vårdnadshavare till det barn som blodet kom ifrån. Om detta barn *har* en känd blodsmitta har barnet/vårdnadshavaren informationsplikt till den som drabbats ifall det har skett ett tillbud. Om detta barn *inte har* en känd blodsmitta är det bra om barnet provtas för eventuella blodsmittor efter vårdnadshavares medgivande.

Rutiner i förskola för barn med känd blodsmitta

Hiv

I normalfallet bedöms smittriskerna som obefintliga och därmed är information till förskolans personal inte obligatorisk. Föräldrar till barn i förskola kan i samråd med behandlande läkare välja att informera rektor och förskolepersonal om barnets diagnos om det anses vara till fördel för barnet.

Hepatit B

I Västerbottens län ingår från och med första januari 2013 hepatit B-vaccination för alla spädbarn varför i stort sett alla barn i förskolan i Västerbotten är vaccinerade.

Smittskyddsläkaren kan i samråd med behandlande läkare bistå med information till förskolan

Smittskyddsläkaren bedömer om hepatit B vaccination ska erbjudas övriga barn och personal på förskolan (om de inte redan är vaccinerade). När ett nytt barn erbjuds plats på förskola där det finns barn med känd hepatit B, ska det barnet erbjudas hepatit B-vaccination om det inte redan är vaccinerat.

Hepatit C

Information till förskolans personal är inte obligatorisk. Föräldrar till barn i förskola kan i samråd med behandlande läkare välja att informera rektor och förskolepersonal om barnets diagnos om det anses vara till fördel för barnet.

Rutiner vid skolstart för barn med känd blodsmitta

Hiv

I normalfallet bedöms smittrisken som obefintlig och därmed är information till skolans personal inte obligatorisk. Elevhälsans medicinska insats (skolsköterska och skolläkare) bör däremot informeras om att barnet har en blodsmitta. Detta görs av vanligtvis vårdnadshavare eller via journal/personlig kontakt från barnhälsovården eller från barnets behandlande klinik.

Hepatit B

I Västerbottens län ingår från och med första januari 2013 hepatit B-vaccination för alla spädbarn. Information till skolans personal är inte obligatorisk. Elevhälsans medicinska insats (skolsköterska och skolläkare) ska däremot alltid informeras om att barnet har en blodsmitta. Detta ska göras av vårdnadshavare eller via journal/ personlig kontakt från barnhälsovården eller från barnets behandlande klinik.

Hepatit C

Information till skolans personal är inte obligatorisk. Elevhälsans medicinska insats (skolsköterska och skolläkare) bör däremot informeras om att barnet har en blodsmitta. Detta ska göras av vårdnadshavare eller via journal/personlig kontakt från barnhälsovården eller från barnets behandlande klinik.

Rektor ansvarar för att all personal har kunskap om blodburen smitta. Det är viktigt att barnets integritet skyddas, varför detaljer om blodburen smitta hos det enskilda barnet i normalfallet inte ska anges.

Smittskyddslagen

Hepatit B, hepatit C och hiv klassas enligt smittskyddslagen (SFS 2004:168) som allmänfarliga sjukdomar. Detta innebär att den smittade måste följa de förhållningsregler som den behandlande läkaren meddelar med stöd av smittskyddslagen. Observera att vid tillbud träder den smittades eller vårdnadshavarens informationsplikt in enligt smittskyddslagen. Informationsplikt innebär att den smittade eller dennes vårdnadshavare är skyldig att informera om sjukdomen då det finns en beaktansvärd risk för smittoöverföring.

Vill du veta mer?

Smittskydd Västerbotten: regionvasterbotten.se/smittskydd

Socialstyrelsen Smitta i förskolan, En kunskapsöversikt finns att ladda ner hos folkhalsomyndigheten.se

Folkhälsomyndigheten fakta om smittsamma sjukdomar från A till Ö folkhalsomyndigheten.se

Smittskyddslagen (SFS 2004:168), riksdagen.se

1177.se